

TyresöTidning

TYRESÖS ÄLDSTA LOKALTIDNING — ÅRGÅNG 31 • PRIS 3:50

Se över Ditt brandskydd!

Ur Tyresö Brandförsvars uttryckningsjournal för 1978 har vi hämtat följande redogörelse:

"Lördagen den 30 september, kl. 04.59. Brand i villa, Jättevägen 19.

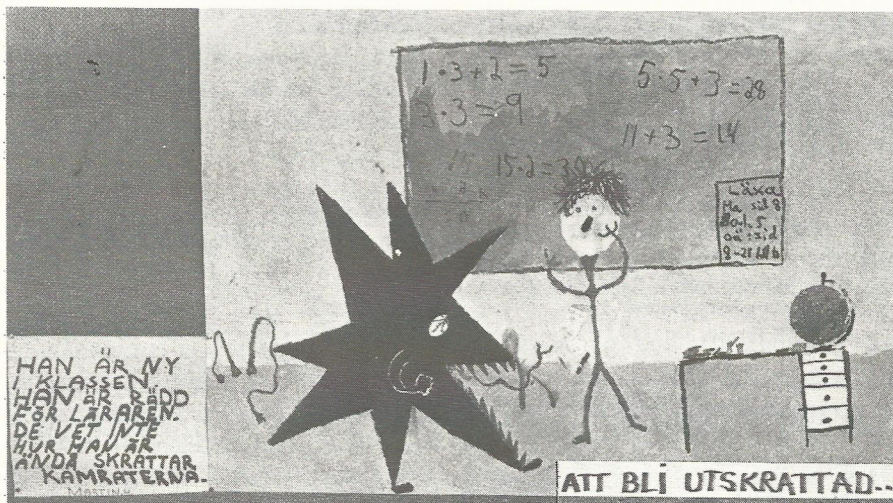
Vid brandstyrkans framkomst var villan helt övertänd. Förstärkning begärdes från Farstastationen. Rökdykare från såväl den egna som från Farsta-styrkan lyckades snabbt få branden under kontroll.

På grund av vattenavbrott, orsakat av sand och grus i brandpostledningen, tilltog branden, varvid villan totalförstördes."

Det är byggnadskontoret i Tyresö kommun som är ansvarigt för skötseln av vattenledningsnätet.

— Det är ofrånkomligt att det hamnar grus och sand i vattenledningarna, särskilt om man, som på Jättevägen, byggt så mycket villor de senaste åren. I det här fallet berodde vattenavbrottet på att brandkåren haft för fina filter i sina ledningar, som därför blivit igensatta. Filtren byttes dagen efter branden, säger Mats Hjeltvik.

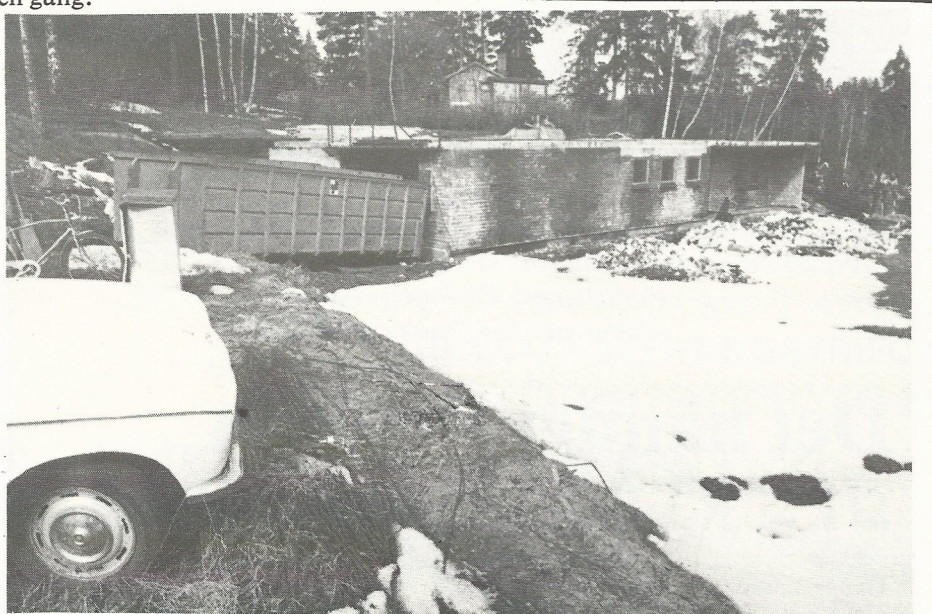
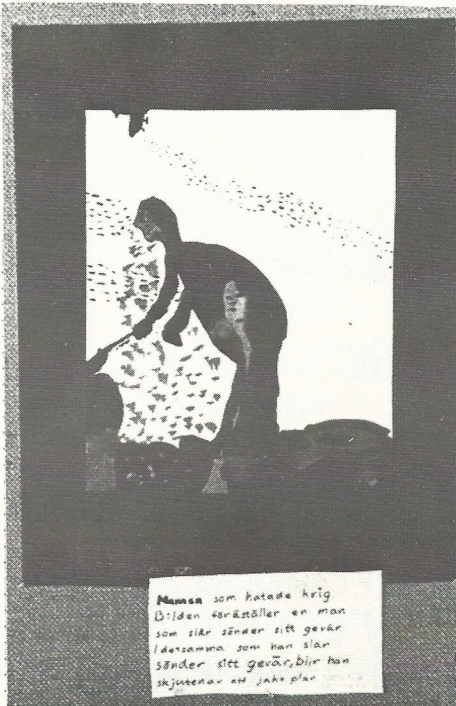
Medan brandkåren och byggnadskontoret reder ut vem som bar skulden till det fatala vattenavbrottet, föreslår vi läsarna att se över sin försäkring än en gång.

"Vad är jag rädd för?" var titeln på en utställning om barns rädsla som nyligen visats på biblioteket. Elever i några skolor har själva beskrivit sin rädsla i teckningar som mycket starkt förmedlar deras känslor kring det som de upplever som hotfullt i omgivningen.

Krig (påverkan av Kina-Vietnamkonflikten), biltrafik, eldsvåda, föräldrars död, tycks dominera bland färgerna i de här åldrarna.

Däremot tycks de ännu inte besväras av någon rädsla för sjukdom, arbetslöshet, social utslagning, skilsmässor och liknande. Men det kanske kommer? (Bild P Myhr)

Familjen Johansson på Jättevägen de ha räddats om det inte blivit stopp kunde bara se på när deras hus brann i brandkårens vattenledning får de aldrig veta. (Bild P Myhr)

April
1979

Tyresö Slott — så såg det ut förr

Med hjälp av gamla konstverk från Tyresö har hembygdsföreningens Bo och Anita Stjernström kunnat forska fram hur slottet har ändrat utseende under de cirka 350 år som gått sedan det byggdes.

Riddaren Erengisle Nilsson var förmodligen den som lät uppföra Tyrisedhe, ett medeltida fäste på en liten ö i Tyresöåns utlopp.

Den långa, smala, vilda havsviken Kalvfjärden gav trygghet och skydd. Därför fortsatte Tyresögodsets ägare att bygga och bo just här ända fram till 1600-talets början. Vid den tiden hade den lilla ön vuxit ihop med Kalvnäset. Här bodde då fru Barbro Bielke, mor till bröderna Axel och Gabriel Oxenstierna, båda ledande män i Gustav II Adolfs tjänst.

STÅNDSMÄSSIGT

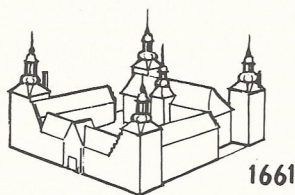
Gabriel Oxenstierna förvärvade ägarrätten till Tyresö redan under moderns levnad, men det var ändå hon som fortfarande styrde och ställde på Tyresö. Gabriel planerade att låta uppföra en ståndsmässigare byggnad och att kunna utnyttja Tyresös tre vattenfall. År 1620 började Gabriel, i stormaktstidens anda, att bygga sitt slott, trots moderns motstånd. Utsikten skulle bli magnifik från höjden ovanför "den Gamble Gården", som fru Barbros hus nu fick heta. I våra dagar är platsen känd som Lilla Tyresö eller Prinsvillan, därför att prins Eugen bodde där ett tiotal somrar vid sekelskiftet.

VILLE ÅT VATTENKRAFTEN

Efter några år stoppades slottsbygget. Gustav II Adolf ville byta till sig Tyresö för att själv komma åt vattenkraften, genom att kanalisera Drevvikens vatten till kronans anläggningar i Nacka och Danviken. Som tur var lades projektet ned, och Gabriel Oxenstierna kunde ostört färdigställa sitt slott. År 1633 stod det klart. Tyresö hade fått ett nytt ansikte!

EGEN SOCKEN

Det ursprungliga slottet hade en sluten borggråd och betydligt kraftigare tornspiror än idag. Gabriel lät även bygga en kyrka i samma stil som slottet och fullbordade verket med att bryta ut Tyresö ur Österhaninge och bilda en egen socken.

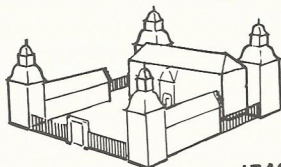
1661

Under slutet av 1600-talet styrdes Tyresö av den färgstarka Maria Sofia de la Gardie, som skapade ett helt industrisamhälle kring Tyresös vattenfall.

Tyresö slott var en av de få byggnader, som stod kvar efter ryssarnas härjningståg längs kusten sommaren 1719. Detta har naturligtvis gett upphov till flera sägner. Att slottet står kvar beror säkert på dess skyddade läge. Den ryska taktiken gick ut på att slå till, bränna och försvinna, inte att ge sig in i smala, långa havsvikar med risk att bli instängda och utsatta för bakhåll.

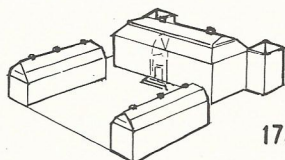
BLEV RYSSEN LURAD?

Historien om hur slottsfrun Maria Gyllenstierna lät ta ner tornen och bränna skogen, så att ryssarna vände vid Lura ström, får nog förbli en saga. Namnet Lura ström är äldre än så. Det har sitt ursprung i att här kunde man lura (= blåsa i lur) när man behövde rodd över det smala sundet.

1748

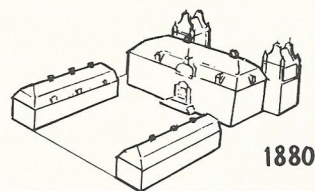
Att slottet förlorade sina torn får i stället skyllas på tidens nya krav. Under 100 år hade slottet endast förlorat trapptornet och entrébyggnaden, som ersatts med ett kraftigt järnstaket. Vid mitten av 1700-talet bodde Carl Fredrik Scheffer, Gustav III:s guvernör och riksråd, på platsen. Han följde helt kungens smak och lät 1765 till 1770

1785

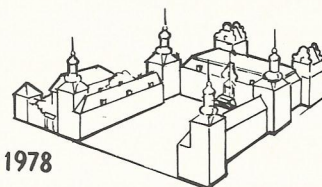
bygga om slottet, så att exteriören kraftigt förändrades. Tornen försvann och slottet fick ett mansardtak med låg profil. Även från denna tid finns en sägen; utanför Tyresö väntade stora skepp på att den vägen föra kungen med bundsförvanter i säkerhet om hans statskuyp skulle misslyckas.

Omkring år 1880 såldes slottet för

1880

första gången efter att ha gått i arv i nära 200 år. Den siste "Herrn" på Tyresö var markisen Lagergren, som köpte slottet 1892. Under ledning av professor I.G. Clason lät han slottet återfå sin ursprungliga karaktär genom att återföra det med spetsiga torn. Samtidigt byggdes också flyglar-

1978

na ihop med huvudbyggnaden. Den förre ägaren hade påbörjat tankegången, vilket resulterat i de lustiga sadelformade "huvarna" på hörntornen mot sjön. Lagergren lät också flytta Scheffers obelisk, med namnen på Tyresös ägare, från utsiktsskullen vid Lilla Tyresö till den ena sidan av slottsentrén. På den andra sidan lät han resa en motsvarande obelisk med de resterande ägarnas namn.

Vid Claes Lagergrens död donerades slottet till Nordiska museet. Den vackra parken, med sina många trädslag blev därmed tillgänglig året om och slottet visas för allmänheten under sommarhalvåret.

Genom avbildningar från olika epoker har vi idag möjlighet att följa slottets viktigaste utvecklingsskeden.

Bo och Anita Stjernström

VI SÖKER TYRESÖBILDER

Tyresö hembygdsförening har börjat bygga upp ett bildarkiv om Tyresö förr och nu.

Vi är särskilt intresserade av bilder från Tvätterierna, gårdarna och torpen, småindustrier, Kumla gård, Follbrinkssågen, Nyfors såg och kvarn, Gamla Vendelsövägen, trädgårdarna, handel, båttrafik på Drevviken, skärgårdstrafiken, busstrafiken, fiske och jakt, öarna i Tyresö-skärgården, tegelbruket och skolorna.

Vi vet att många intressanta bilder av byggnader, personer och verksamheter från Tyresö finns inklistrade i fotoalbumen. Föreningens arkivgrupp tar tacksamt emot bilder och negativ. Skriv om möjligt även namn på personerna, var bilden är tagen, och vem som fotograferat. Vi lånar gärna bilder, negativ och album som vi fotograferar av och återlämnar, eller kommer hem till innehavaren och fotograferar av bilderna på platsen.

Ring eller skriv till Gunvor Boström. Akvarievägen 37, 135 42 Tyresö, tel. 712 19 86.